ПІВНІЧНА АМЕРИКА 12.06.2025 | Тімоті Снайдер

Слабкість «сильного лідера»

Як авторитарний лідер, Трамп знищує норми, закони і союзи, що стримували війну. Як слабак — накликає її.

За минулі два місяці фінансові інвестори придумали нову торгову стратегію, засновану на простому правилі – TACO. Це абревіатура для фрази «Trump Always Chickens Out», що означає «Трамп завжди лякається». Президент Америки погрожує запровадити величезні мита на імпорт з дружніх і ворожих країн або звільнити голову Федерального резерву, але потім відступає, тому що безкомпромісний бич ринку примушує його дотримуватися дисципліни. Потім Трамп знову переключається на мита, а потім знову відступає.

І так не тільки в економічній політиці. Це взагалі ключова риса президентства Дональда Трампа. Трамп не просто «боягуз». Він слабкий «сильний лідер», і противники Америки, мабуть, розуміють це краще, ніж більшість американців.

Багато американців бояться Трампа, тому вони вважають, що інші теж повинні його боятися. Але ніхто за межами Америки не боїться власне Трампа. Друзі Америки бояться «палія», який знищує створене іншими. При цьому вороги Америки радіють руйнуванням, які влаштували Трамп та Ілон Маск з його Департаментом ефективності уряду (DOGE). Коли Ілон Маск нещодавно залишив свою посаду, провідний кремлівський ідеолог Олександр Дугін висловив жаль з цього приводу: «DOGE зробив величезну послугу всьому світу, ліквідувавши агентство USAID, а також міністерства охорони здоров'я та освіти США».

Трамп, зруйнувавши державні відомства, які контролюють гроші, зброю і розвідку, залишив Америку без інструментів для

Трамп сильний у відносному сенсі: він знищує державні інститути, після чого залишається тільки він сам. Однак він слабак, бо, зруйнувавши державні відомства, які контролюють гроші, зброю і розвідку, Америка залишилася без інструментів для роботи з рештою світу. Трамп вдає з себе сильного лідера на телеекрані, і він

роботи з рештою світу

талановитий артист. Але ця сила полягає лише в покірності глядачів. Його промови викликають у них мрії про пасивне падіння: все виправить Трамп.

Звісно, харизма Трампа – це теж своєрідна сила. Але з її допомогою не можна розв'язати жодну проблему, і вона не має значення за межами США. Прихильники Трампа можуть вважати, що Америці не потрібні друзі, бо вона може залякати своїх ворогів без сторонньої допомоги. Але ми вже знаємо, що Трамп не зміг змусити виконувати свої накази Канаду і Мексику, а тим паче Китай, Іран або Росію.

Усе це працює тільки всередині країни. Роками Трамп за допомогою мітингів і соцмереж надихав на насильство проти вітчизняних опонентів. Це призвело до внутрішньої чистки лав Республіканської партії та допомогло сформувати слухняну групу конгресменів. Люди, які підкоряються Трампу, сприймають його як сильного лідера, але в реальності це лише їхня власна слабкість. А ця слабкість не зможе чарівним чином стати силою в зовнішньому світі.

Великі літери і знаки оклику в постах у соцмережах, які Трамп останніми місяцями адресував президенту Росії Володимиру Путіну, вимагаючи, щоб той припинив війну в Україні, жодним чином не вплинули на емоційний стан Путіна, а тим паче на політику Росії. А підбурювання до стохастичного насильства не спрацює щодо іноземних лідерів. Ніхто в Іркутську не почне погрожувати або шкодити Путіну через те, що Трамп написав щось в інтернеті.

Якщо не скупитися, можна інтерпретувати пост Трампа з погрозами санкцій як політичний акт. Але слова мають значення лише в тому разі, коли вони справді спираються на політику або бодай імовірність, що вона може бути сформульована. А щоб проводити політику, потрібні державні інститути, укомплектовані компетентними співробітниками. Одним із перших заходів Трампа стало якраз звільнення тих, хто був компетентний у розробці та проведенні політики. Багато хто з тих, хто хоч що-небудь знав (наприклад, про Україну і Росію), просто зникли з лав його адміністрації.

Позиції Трампа були настільки слабкі, що Путін вирішив, що може отримати більше, і почав ескалацію

Їм на зміну прийшли безуспішні спроби Трампа самостійно (без участі України і будь-яких союзників) домогтися поступок Росії в питанні українського суверенітету. Не вийшло. Позиції Трампа були настільки слабкі, що Путін, природно, вирішив, що

російської агресії в Україні

може отримати більше, і, відповідно, почав ескалацію російської агресії в Україні. Трамп – це вівця у вовчій шкурі, а вовки відчувають різницю.

Хоча це очевидно, все ж варто пояснити: ніхто в Москві не вважає Трампа сильним. Навіть якби Трамп захотів, він не зможе переконливо погрожувати Росії, не маючи нормально функціонуючих інституцій і компетентних держслужбовців. Наприклад, щоб санкції спрацювали, йому потрібно більше людей у державних офісах, а не менше. Крім того, зарубіжні держави повинні будуть повірити, що міністерство фінансів США – це не просто іграшка в руках одного американського мільярдера. На жаль, їхні розвідслужби читають газети.

Американці можуть скільки завгодно ігнорувати те, що державний потенціал, необхідний для боротьби з противниками, знищують і/або довіряють людям, чия єдина якість – абсолютна вірність Трампу. Але знищення інститутів американської сили породжує дуже просту структуру стимулів для ворогів Америки. У Росії сподівалися на повернення Трампа в Білий дім саме тому, що там вірили: він послабить США. Спостерігаючи зараз, як він демонтує ЦРУ і ФБР, ставлячи таких людей, як Тулсі Габбард, Каш Патель і Пем Бонді, керувати розвідкою і федеральними правоохоронними органами, вони можуть зробити лише один висновок: час на їхньому боці.

Саме тому Путін ігнорував вимоги Трампа про припинення вогню в Україні, і саме тому Росія скористається будь-яким можливим припиненням вогню для підготовки нового вторгнення. Путін цілком виправдано впевнений, що кастрована Трампом Америка не зможе відреагувати, європейці будуть відволікатися, а українцям після кількох років війни буде важко знову мобілізуватися.

Усе це вірно не тільки для Росії, а й для Китаю. Слабкий авторитарний лідер корисний Китайській Народній Республіці. До Трампа час був не на боці Китаю. Ціле покоління американців боялося, що Китай випередить США в економічному і військовому плані, але останніми роками ця тенденція перестала бути настільки очевидною, можливо, навіть змінившись на протилежну. А тепер, коли Трамп взяв курс на руйнування державного потенціалу Америки, Китай може просто взяти те, за що раніше йому доводилося боротися.

У короткостроковій перспективі Волл-стріт може заробити на

TACO-торгівлі, але слабкий авторитарний лідер принесе лише збитки. Прихильники Трампа можуть вірити, що він перетворив Америку на титана серед націй, але в реальності все навпаки. Будучи авторитарним лідером, Трамп знищує норми, закони і союзи, які стримували війну. Будучи слабаком, він накликає її.

(c) Project Syndicate 2025

Тімоті Снайдер

Тімоті Снайдер (Timothy Snyder) – американський історик і письменник, автор і редактор 20 книг. Він є першим професором кафедри новітньої європейської історії в Школі глобальних справ і державної політики ім. Манка при Університеті Торонто і постійним науковим співробітником Інституту гуманітарних наук у Відні.